

LAUSUNTO

Helsinki 13.12.2019

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Asia: Sosiaalihuoltolain muuttaminen valtion tutkimusrahoituksen laajentamiseksi yliopistotasoiseen sosiaalityön tutkimukseen

Hankkeen tunnisteet: VN/10145/2019 ja STM116:00/2019

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveystieteellinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTEn varsinaisina jäseninä on 233 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä 76 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

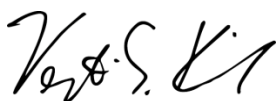
Liitteenä SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n lausunto asiasta.

Lisätietoja:

erityisasiantuntija Erja Saarinen: 050 433 4202, erja.saarinen@soste.fi

tutkija Anne Eronen: 040 6789 441, anne.eronen@soste.fi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

SOSTEN LAUSUNTO VALTION TUTKIMUSRAHOITUKSESTA SOSIAALITYÖN TUTKIMUKSEEN

SOSTE kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä lausuntopyyntöä. Esitetyllä sosiaalihuoltolain muutoksella mahdollistetaan yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimus valtion varoista. Terveiden yliopistotasaisen tutkimukseen on vuoden 2020 talousarvioesityksessä 25 miljoonaa valtion tutkimusrahoitusta. Momentille lisättäisiin 4 miljoonaa euroa käytettäväksi sosiaalityön tutkimukseen.

Tutkimustiedon lisääminen on välttämätöntä

Sosiaalihuollossa tehdään päätöksiä, joilla viranomaiset puuttuvat syvästi ihmisten elämään. Esimerkiksi lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle on yhteiskunnan radikaali puuttuminen perheen ja lapsen elämään. Tarvitaan tutkimusnäyttöä, että puuttuminen tuottaa paremman tuloksen kuin puuttumattomuus. Asiakkaan pitää saada tietää, miten hänen auttamisekseen käytetyt työmenetelmät vaikuttavat hänen tai hänen läheistensä elämään. Sosiaalityön tutkimuksen kehittäminen on eettisesti välttämätöntä. Myös yhteiskunnan näkökulmasta tarvitaan näyttöä siitä, että esimerkiksi päihdehuoltoon käytetyt rahat käytetään parhaalla mahdollisella tavalla.

Sosiaalihuollon ja sosiaalityön tutkimukseen ei kuitenkaan ole ollut valtion tutkimusrahoitusta. Terveiden tutkimukseen sitä on ollut jo kymmeniä vuosia ja edelleen esitetyn muutoksen jälkeen valtion rahoitus siihen on moninkertaista sosiaalihuoltoon ja sosiaalityöhön verrattuna. Sosiaalihuollon takamatkaa kasvattaa muu, esimerkiksi lääketeollisuudelta, terveyden ja lääketieteen tutkimukseen tuleva rahoitus.

Tutkimusrahoitusta tulee kasvattaa pitkäjänteisesti

SOSTE katsoo, että esitetty tutkimusrahoitus on hyvä alku sosiaalityön tutkimuksen lisäämiseksi. Koska sosiaalihuollon ja sosiaalityön tutkimuksen takamatka terveyden tutkimukseen on suuri, sosiaalityön tutkimusrahoitusta tulee edelleen kasvattaa ja turvata se myös uusiutuviissa sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteissa. Rahoitus ei saa olla poukkoilevaa vaan voimavarat sosiaalityön tutkimukseen pitää turvata pitkäjänteisesti, kuten voimassaolevaan hallitusohjelmaan on kirjattu.

Sosiaalihuoltoon tarvitaan myös tutkimus- ja kehittämisrakenne. Kuten esityksen perusteluissa todetaan, sosiaalihuollosta puuttuvat yliopistosairaaloita vastaavat yksiköt, joissa tieteellinen tutkimus, tieteellisesti-ammattillinen koulutus ja käytännön työ yhdistyvät.

Tutkimustietoa ehkäisevän työn vaikutuksista

Lainmuutosluonnoksessa esitetään vuodeksi 2020 sosiaalityön tutkimuksen painoalueiksi sosiaalityötä sosiaali- ja terveydenhuollon etuuskien ja palveluiden järjestelmässä koskevaa tutkimusta, sosiaalityön menetelmien ja vaikuttavuuden tutkimusta, erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden elämäntilanteisiin ja

palvelutarpeisiin kohdistuvaa tutkimusta, ennakoivaa, ehkäisevää ja rakenteellista tutkimusta, innovaatioita sosiaalityössä sekä asiakkaiden osallisuutta ja toimijuutta sosiaalityössä koskevaa tutkimusta.

SOSTE pitää painoalueita hyvinä. Etuus- ja palvelujärjestelmän tutkimukseen on syytä panostaa nyt, kun sekä sosiaaliturvaa että palvelujärjestelmää uudistetaan. Panostusta tarvitaan nimenomaan sosiaalipalveluiden ja sosiaalityön tutkimukseen, koska uudistuksia suunniteltaessa ne jäävät helposti terveydenhuollon kehittämisen varjoon.

Järjestöt edistävät laajasti ja monin tavoin ihmisten hyvinvointia ja terveyttä ja tekevät ennakoivaa ja ongelmia ehkäisevää työtä. Tämän työn tutkimus on tärkeä painoalue, koska nk. hyte paitsi lisää yksittäisten ihmisten hyvinvointia myös tuottaa hyötyjä yhteiskunnalle: hyvinvoivat ihmiset muodostavat hyvinvoivan yhteiskunnan ja ihmisten hyvinvointi myös vähentää kustannuksia muualta, kuten sosiaali- ja terveyspalveluista.

Erityistä tukea tarvitsevien ihmisten palvelutarpeiden tutkimus tärkeä painoalue

SOSTE on tyytyväinen siihen, että tutkimusrahoitusta suunnataan erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden elämäntilanteisiin ja palvelutarpeisiin. Sosiaali- ja terveysjärjestöt edustavat näitä ihmisiä ja järjestöissä on näiden tilanteiden ja asiakkaiden palvelutarpeiden asiantuntemusta.

SOSTEn Sosiaalibarometriin 2019 vastanneet sosiaali- ja terveysjohtajat, sosiaalityöntekijät sekä Kelan ja TE-palveluiden johto toivat esiin huolensa niistä ihmisistä, joiden elämäntilanteessa on monia ongelmia ja jotka tarvitsevat monia etuuksia ja palveluita. Heidän auttamisekseen tarvitaan elämäntilanteen kokonaisvaltaista arviointia ja palvelujen koordinoitua. Näissä vaaditaan nimenomaan sosiaalityön ja sosiaalihuollon osaamista. Koska palvelujärjestelmässä on samanaikaisesti menossa lukuisia muutoksia, on tärkeää kehittää toimintakäytäntöjä tutkimus- ja kokeiluperusteisesti.

Asiakkaiden osallisuuden ja toimijuuden tutkimus on sosiaalityössä olennaista

Tutkimusrahoitusta asiakkaiden osallisuuden ja toimijuuden tutkimukseen SOSTE pitää erittäin tärkeänä. Sosiaalipalveluissa tehtävä työ ja päätökset voivat onnistua vain yhteistyössä niiden ihmisten kanssa, joita päätökset koskevat – työn tavoitteita ja niihin pääsemisen tapaa pitää työstää yhdessä asiakkaan kanssa. Jos asiakaslähtöisyys jää iskulauseeksi, asiakkaita on mahdotonta tukea eteenpäin elämässään. Ihmisten osallisuus ja toimijuus ovat sosiaali- ja terveysjärjestöissä keskeisiä.

Esitysluonnoksessa todetaan, että Ruotsissa toimii 10-vuotinen kansallinen soveltava hyvinvointitutkimusohjelma, jolla muun muassa vahvistetaan tutkimuksellista yhteistyötä tutkijoiden, ammattilaisten ja asiakkaiden välillä. Ruotsissa on todettu, että asiakas- ja käytäntölähteinen tutkimus on hyvä perusta sosiaalityön ja sosiaalialan kehittämiseksi.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen asiantuntemus ja tutkimusosaaminen käyttöön

Sosiaali- ja terveysjärjestöt edustavat monenlaisissa vaikeissa elämäntilanteissa olevia ihmisryhmiä. Järjestöissä toimivilla on paitsi kokemus- myös asiantuntija- ja tutkimustietoa esimerkiksi päihde- ja mielenterveyskuntoutujien tilanteista, palvelutarpeista ja siitä, mikä niissä on avuksi. Sosiaali- ja terveysjärjestöt myös tuottavat sosiaalipalveluita, jotka on kehitetty vastaamaan järjestöjen edustamien ihmisryhmien tarpeisiin.

Hallituksen esitysluonnoksen säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että rahoitusta voitaisiin myöntää myös esimerkiksi kuntien, kuntayhtymien, ammattikorkeakoulujen tai muiden yliopistojen ulkopuolisten tahojen hankkeille, jos hanke on tieteellisesti korkealaatuinen ja määriteltyjen painoalueiden mukainen. Tämä merkinnee, että myös järjestöjen hankkeet voisivat saada rahoitusta.

Esitysluonnoksen mukaan asetetaan sosiaalityön tutkimuksen arviointiryhmä. Ministeriöiden ja tutkimuksen edustajien lisäksi siihen esitetään riittävää ja tasapuolista edustusta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmästä. Myös järjestöissä toimivilla on tutkimus- ja arviointiosaamista. Järjestöjen erityinen vahvuus on siinä, että niiden edustajat pystyvät arvioimaan tutkimuksen tilaa ja tutkimustarpeita palveluiden käyttäjien näkökulmasta.